

УДК 331.8

Д. С. Касьмін, к.е.н., викладач кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ОРГАНІЗАЦІНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ СТАНУ РИНКУ ПРАЦІ МОЛОДІ

Інтеграційні процеси державного регулювання на ринку праці та в особливості ринку праці молоді недостатньо вбудовуються в загальну концепцію трансформаційних перетворень економіки. Це негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави, і як наслідок розбалансування попиту та пропозиції на ринку праці молоді. Метою статті є розробка організаційно-методичного забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді в умовах трансформаційних процесів економіки. В роботі використані методи аналізу та синтезу, системного аналізу, структурно-логічного аналізу. Обґрунтовано й розроблено організаційно-методичного забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді на засадах моніторингу. Особливістю запропонованого методичного забезпечення є дослідження потенціалу ринку праці молоді, організаційного забезпечення та збалансованості попиту та пропозиції. Головні функції з проведення моніторингу стану ринку праці молоді на рівні Харківського регіону виконує Харківський обласної центр зайнятості та Головне управління статистики в Харківській області. Процес моніторингу ґрунтується на накопиченні інформації, дослідженні інформації за окремими напрямками та розробленні пропозицій, підготовці й ухваленні управлінських рішень між державними інститутами національного і регіонального рівня. У результаті чого створено можливість вчасно реагувати на динамічні зміни сучасних соціально-економічних процесів. Ключовим елементом системи державних інститутів, як на державному так і регіональному рівні відводиться державній службі зайнятості.

Ключові слова: ринок праці молоді, трансформація, організаційно-методичне забезпечення, моніторинг

Рис. 2, Літ. 11

Д. С. Касьмин

ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И АНАЛИЗА СОСТОЯНИЯ РЫНКА ТРУДА МОЛОДЕЖИ

Интеграционные процессы государственного регулирования на рынке труда и в особенности рынка труда молодежи недостаточно встраиваются в общую концепцию трансформационных преобразований экономики. Это негативно влияет на социально-экономическое развитие государства, и как следствие разбалансировки спроса и предложения на рынке труда молодежи. Целью статьи является разработка организационно-методического обеспечения государственного регулирования и анализа состояния рынка труда молодежи в условиях трансформационных процессов экономики. В работе использованы методы анализа и синтеза, системного анализа, структурно-логического анализа. Обосновано и разработано организационно-методическое обеспечения государственного регулирования и анализа состояния рынка труда молодежи на основе мониторинга. Особенностью предложенного методического обеспечения является исследование потенциала рынка труда молодежи, организационного обеспечения и сбалансированности спроса и предложения. Главные функции по проведению мониторинга состояния рынка труда молодежи на уровне Харьковского региона выполняет Харьковский областной центр занятости и Главное управление статистики в Харьковской области. Процесс мониторинга основывается на накоплении информации, исследовании информации по отдельным направлениям и

разработке предложений, подготовке и принятии управленческих решений между государственными институтами национального и регионального уровня. В результате чего создана возможность своевременно реагировать на динамические изменения современных социально-экономических процессов. Ключевым элементом системы государственных институтов, как на государственном, так и региональном уровне отводится государственной службе занятости.

Ключевые слова: рынок труда молодежи, трансформация, организационно-методическое обеспечение, мониторинг

Kasmin D.

ORGANIZING AND METHODOLOGICAL SUPPORT GOVERNMENT REGULATION AND MARKET ANALYSIS OF THE YOUTH LABOR MARKET

Integration of state regulation of the labor market and in particular the youth labor market not embedded in the overall concept of transformations of the economy. This adversely affects the socio-economic development of the state, and as a result of supply and demand imbalance in the youth labor market. The article is to develop organizational methods of state regulation and labor market analysis of youth in the processes of transformation of the economy. The paper used the methods of analysis and synthesis, systems analysis, structural and logical analysis. Grounded and developed organizational methods of state regulation and analysis of the youth labor market on the basis of monitoring. The feature of the proposed study is methodological support potential of the youth labor market, organizational support and balance supply and demand. The main functions of monitoring the youth labor market at the Kharkov region performs Kharkiv regional employment center and the Department of Statistics in the Kharkov region. The monitoring process based on the accumulation of information, research information on specific areas and development proposals, preparation and decision-making between the public institutions of national and regional level. As a result, created an opportunity to respond to the dynamic changes of modern social and economic processes. A key element of public institutions, both national and regional level, given the state employment service.

Key words: youth labor market, transformation, organizational and methodological support, monitoring

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Глобальні та регіональні трансформації на ринку праці молоді України сьогодні супроводжуються різноплановими інституційними змінами, які вносять певний доробок у формуванні ефективної зайнятості молоді. Головним регулятором виступає інституційне середовище відіграючи коригуючу, пом'якшену роль, допомагаючи усувати суперечності між суб'єктами ринку праці, сприяти створенню умов для реалізації молоді своїх здібностей та професійних спрямованостей. Вплив держави, соціальних партнерів на попит та пропозицію шляхом зміни економічної кон'юнктури має головне значення, але цим не обмежується. Важливого значення набувають інституційні засоби впливу: соціальне страхування, діяльність служби зайнятості, нормативно-правові акти з питань праці та зайнятості, соціальне партнерство. Ключовим елементом системи державних інститутів, як на державному так і регіональному рівні відводиться державній службі зайнятості. При всій складності і багатоаспектності проблем розвитку ринку праці молоді в умовах трансформацій, одним з найбільш важливих напрямів досліджень є розробка напрямів підвищення ефективності роботи центрів зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, що розглядається. Дослідженням питань впливу державних інститутів серед яких ключове місце

відводиться державній службі зайнятості займається широке коло дослідників. Найбільш відомими експертами та науковцями цього сегменту є: Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, Л. С. Лісогор, Ю. М. Маршавін, М. О. Кримова, Л. В. Шаульська та інші. Науковцями широко розкрито ефективності існуючого інституціонального середовища, діяльність державних та недержавних інститутів регулювання ринку праці молоді, а також законодавчо-нормативної системи, яка забезпечує реалізацію соціально-трудова відносин та споріднених із ними. Розкрито чимало недоліків, проаналізовано зміст функцій та структуру державного регулювання. Але недостатньо дослідженими залишаються питання уніфікації та стандартизації змісту процедур і операцій при аналізі стану ринку праці молоді та подальшому наданні послуг з працевлаштування.

Метою статті є розробка організаційно-методичного забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді в умовах трансформаційних процесів економіки.

Результати дослідження. Діяльність державної служби зайнятості на ринку праці України показує, що ефективність виконання нею своїх функцій визначається системою формальних інститутів, які регулюють соціально-економічні відносини на ринку праці [1, с. 68]. Нормативно-правова база як складова інституційного забезпечення функціонування ринку праці молоді, що регулює процеси, які відбуваються на ринку праці молоді, не відповідає сучасним соціально-трудова відносинам у розрізі умов ведення економічної діяльності.

Закони і підзаконні нормативні акти трудового законодавства часто не виконуються, уповноважені структури не справляються із покладеними на них завданнями, а самі стають учасниками процесів латентного коригування практичних норм діяльності і таким чином склад, зміст та характер дійсних нормативних структур, якими на практиці керуються учасники соціально-трудова відносин на ринку праці молоді, представляють своєрідну суміш правил, встановлених законами та підзаконними актами, які часто суперечать Конституції та іншим законам.

Активна позиція окремих суб'єктів ринку праці перетворює процеси створення та подальшого збагачення формальних та неформальних інститутів, інструментом маніпуляції та диференціації практичних дій, завдяки чому реальні соціально-трудова відносини виходять за межі існуючої інституційної структури з визначенням формальних та неформальних обмежень [2, с. 240]. Це створює перепони до інтеграції державного регулювання ринку праці у загальну концепцію трансформаційних перетворень, а тому недостатньо позитивно впливає на соціально-економічний розвиток держави, і як наслідок розбалансування попиту та пропозиції на ринку праці молоді. Як зазначає Л. С. Лісогор [3], окремі розрізнені заходи спрямовуються, як правило, на розв'язання досить вузьких питань і не спроможні самі по собі радикально змінити ситуацію.

Отже, встановлення провідних законодавчо-інституційних конструкцій на ринку праці молоді має цінність, оскільки збагачує структуру загального інституційного середовища, і дозволяє краще пояснювати і прогнозувати розвиток ринку праці молоді в умовах трансформації зайнятості, коли публічне державне регулювання очевидно не справляється із задекларованими завданнями. Крім того, визначення повного складу інституційних конструкцій регулювання молодіжної зайнятості в Україні дозволяють перейти до розробки методичних рекомендацій щодо розвитку ринку праці молоді з урахуванням існуючого інституційного середовища та інституційного забезпечення у сфері регулювання ринку праці.

Забезпечення розвитку ринку праці молоді потребує належного організаційно-методичного забезпечення, яке б дозволило поступово наближуватися до вирішення ключових проблем і зосереджувати на них необхідні ресурси. Враховуючи особливості

трансформаційних перетворень та інноваційного розвитку, зростаючі соціальні диспропорції усувати негативних прояви та посилювали вдалі заходи сприяння розвитку соціально-економічних умов функціонування ринку праці молоді.

У зв'язку з цим, одним з основних інструментів дослідження ринку праці молоді стає моніторингу. Поняття «моніторинг» знаходить широке застосування у різних галузях науки, які мають відношення до соціального управління [4, с. 120]. Моніторинг має специфічні особливості на всіх етапах збору, оцінки й інтерпретації інформації у процесі управління. Досліджується далеко не вся доступна для одержання і систематизації інформація. В управлінському моніторингу немає необхідності прагнути до збору максимально можливої кількості інформації. Науково обґрунтований моніторинговий набір показників виявляється цілком достатнім для фіксації стану системи, забезпечення її динамічного контролювання і прогнозу у прийнятних межах точності [5, с. 115]. У нашому дослідженні моніторинг стану ринку праці молоді проводиться з урахуванням особливостей інституційного середовища з виділенням послідовних етапів, необхідних для розробки і подальшої реалізації управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності ринку праці молоді та розвитку молодіжної зайнятості.

Для вирішення мети статті розробки організаційно-методичного забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді важливе значення має розглядання ринку праці молоді на макрорівні і мікрорівні, складові ринку праці молоді при проведенні моніторингу узагальнено за [6,7,8] та подано на рис. 1.

На макрорівні ринок праці молоді охоплює взаємовідносини щодо узгодження інтересів держави, роботодавці, працівників (дійсних і потенційних), а також посередників між ними (державна служба зайнятості, рекрутингові агентства, установи що здійснюють навчання і підвищення кваліфікації інші посередники). Тобто даний ринок праці складається з ринку робочих місць (підприємства-роботодавці, що визначають пропозицію робочих місць); ринку робочої сили (економічне активне населення, що забезпечує пропозицію робочої сили – зайняті і безробітні), який формують посередники між роботодавцями і працівниками, що забезпечують формування трудового резерву (молодь, що навчається).

На мікрорівні ринок праці молоді складається з відносин щодо узгодження інтересів певного підприємства-роботодавця і працівників, зайнятих у ньому.

В якості основних задач моніторингу розглядаються: володіння ситуацією на ринку праці молоді для ефективного покриття попиту; визначення вимог до молоді, що пред'являються роботодавцем, і з іншого боку, виявлення таких вимог або запитів до роботодавця, з боку працевлаштованої молоді та молоді яка знаходиться у пошуках роботи; визначення кількісної та якісної потреби роботодавців у робочій силі, вивчення внутрішніх резервів задоволення цієї потреби, робота с потенційними роботодавцями які вступають на ринок праці.

Попит та пропозиція робочої сили, кон'юнктура ринку праці, ціна робочої сили, витрати на відтворення робочої сили, – все це елементи державного регулювання ринку праці молоді. Але цей тип регулювання ринку праці для осіб, попит на працю яких зменшується, а також для працівників з низькою результативністю має вирівнюватися державним втручанням у соціальні процеси. Проте, згідно теорії Ведернікова М. Д. [9, с. 34], це втручання повинно мати непрямий, соціально-орієнтований характер.

Регулювання ринку праці молоді на місцевому та регіональному рівні здійснюється опосередковано через центри зайнятості. Останні, в свою чергу, вносять свій внесок у формування ринку праці в Україні. Регіональні центри зайнятості надають необхідні статистичні дані та результатів моніторингу стану зайнятості до Головних та регіональних управлінь статистики, а також до Міністерства соціальної політики. У

якості зворотного зв'язку отримують трудові та соціальні норми та стандарти, а також статистичну інформацію щодо показників, що впливають на стан ринку праці.

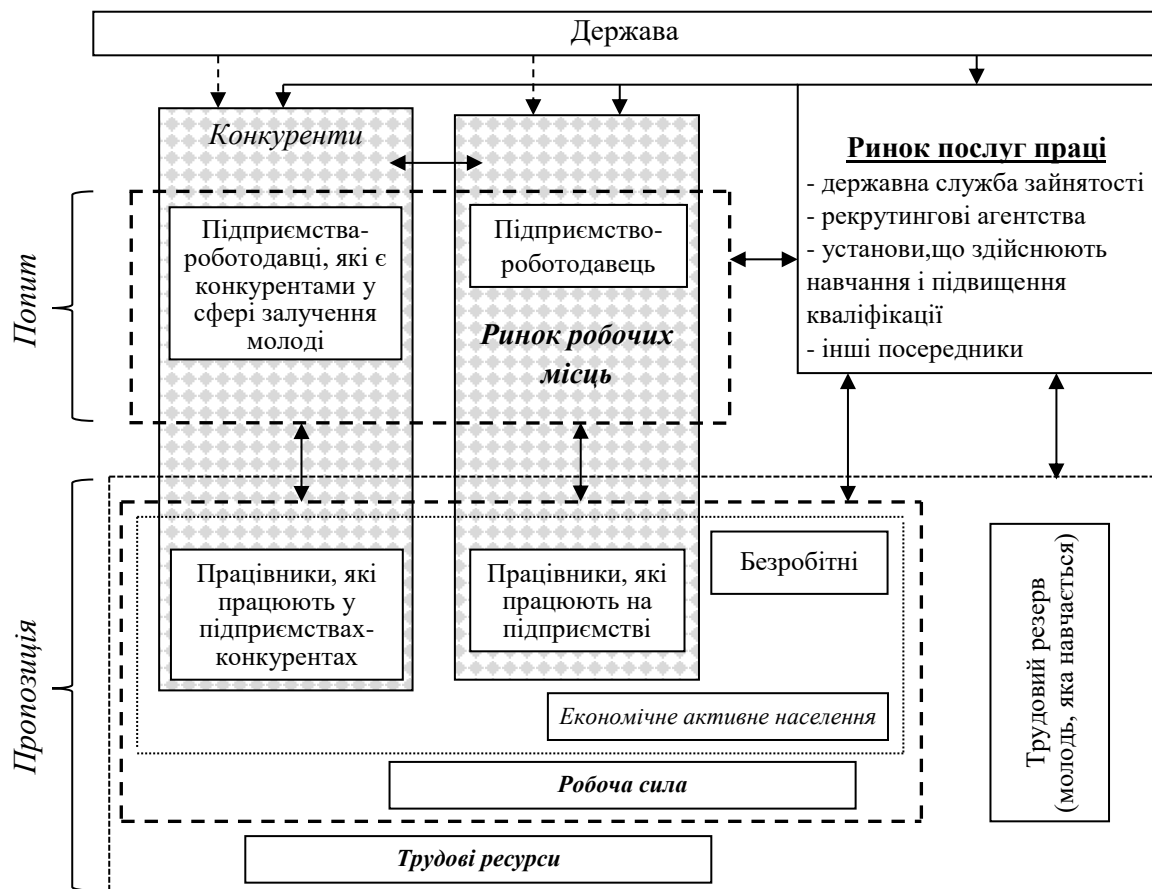

Рис. 1. Складові ринку праці молоді при проведенні моніторингу

В комплексі договірне, ринкове, державне регулювання та регулювання на місцевому та регіональному рівнях в комплексі формують державну політику зайнятості. Окрім складових системи державного регулювання ринку праці молоді на формування структури впливають також профспілки та інші організації найманих працівників і роботодавців, що забезпечують збалансоване функціонування соціально-трудова відносин як на макрорівні так і мікрорівні.

Не менш важливим є вплив міжнародних організацій, зокрема Міжнародної організації праці. Вони забезпечують державну політику зайнятості міжнародно-правовими нормами у сфері соціального захисту.

Підсумовуючи вищесказане, нами запропоновано організаційно-методичне забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді на засадах моніторингу на прикладі Харківського обласного центру зайнятості (рис. 2).

Так, головні функції з проведення моніторингу стану ринку праці молоді на рівні Харківського регіону виконує Харківський обласний центр зайнятості та Головне управління статистики в Харківській області. Харківська обласна служба зайнятості є, підзвітним і підконтрольним Міністерству соціальної політики України, взаємодіє з Державною службою зайнятості України. Керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики України [10].

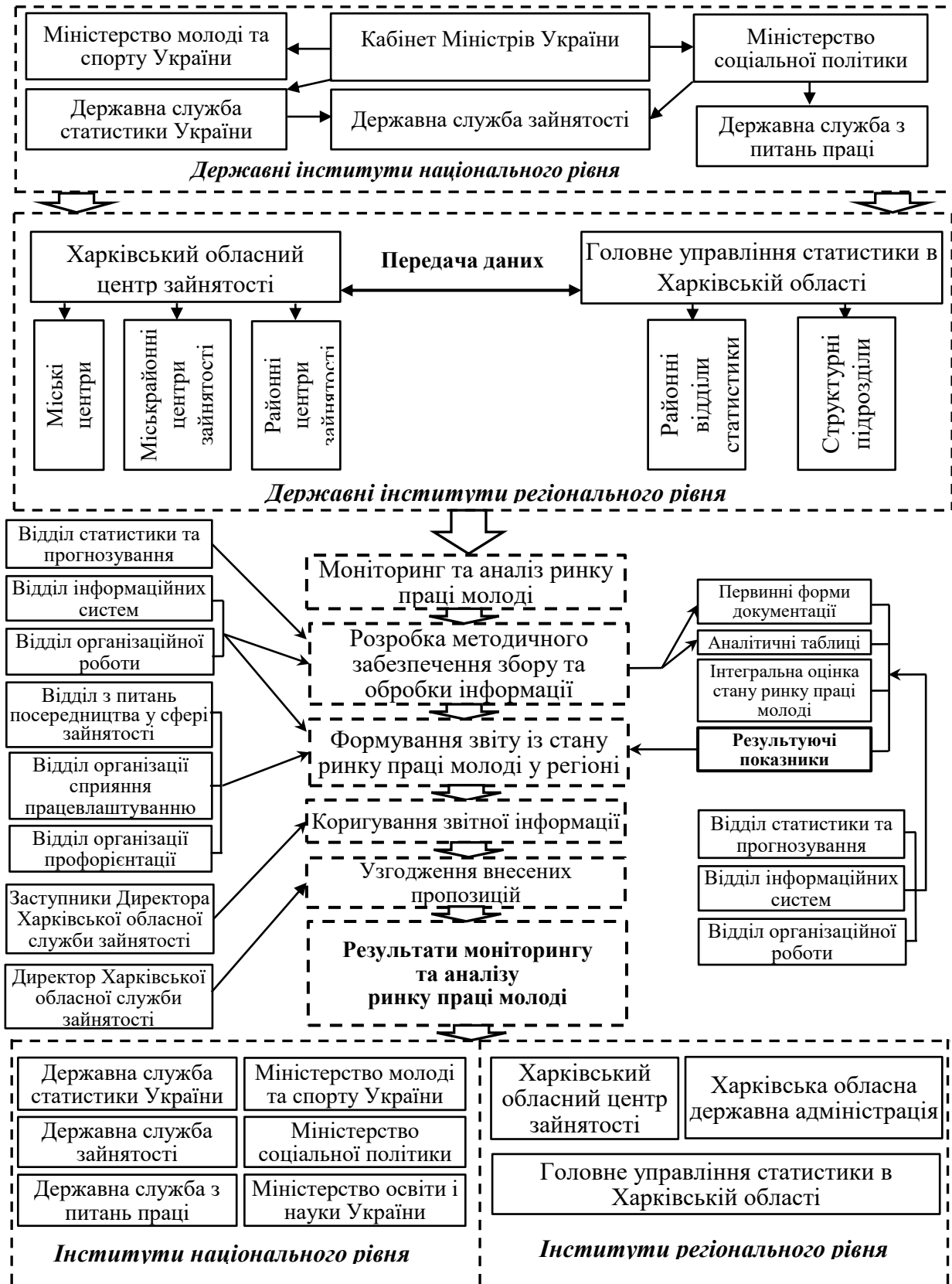

Рис. 2. Структура організаційно-методичного забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді

До функції Харківської обласної служби зайнятості відносяться [10]: моніторинг сфери праці та аналіз стану зайнятості; аналіз та прогноз динаміки відповідної інформації; передача пропозицій щодо удосконалення обраного аспекту зайнятості та участь у реалізації державної політики у сфері соціально-трудова відносин забезпечення реалізації, оплати, охорони і належних умов праці, зайнятості, трудової міграції, пенсійного забезпечення та соціального захисту.

До функцій Головного управління статистики в Харківській області відносяться наступні [11]: забезпечує формування інформаційної бази для прогнозування й аналізу тенденцій і закономірностей соціально-економічного розвитку регіону та відповідності статистичної інформації критеріям якості, організовувати і проводить статистичні спостереження за соціально-економічними та демографічними процесами в регіоні шляхом збирання форм державної статистичної звітності та проведення спеціально організованих статистичних спостережень (переписів, одноразових обліків, опитувань, вибіркового обстежень, у тому числі населення, а також надання відповідної статистичної інформації широкому загалу користувачів.

Роль Головного управління статистики в Харківській області у структурі організаційно-методичного забезпечення полягає у передачі необхідної статистичної інформації до Харківської обласного центру зайнятості.

На основі новоутвореної функції моніторингу та аналізу ринку праці молоді відбувається розробка методичного положення по збору, аналізу та обробці вхідної інформації. В процесі використовуються наступні документи: первинні форми документації, де наведено джерела інформації для ключових індикаторів, що впливають на функціонування ринку праці молоді, аналітичні таблиці, результуючі показники. Оформленням даної бази інформації та перетворенням її на організаційно-методичне положення займаються відповідні підрозділи, а саме: відділ статистики та прогнозування, відділ інформаційних систем, відділ організаційної роботи.

Наступним етапом є оформлення та коригування розроблених положень. Це входить до компетенції зазначених відділів. На основі отриманих даних відбувається методичне оформлення та передання розробленого матеріалу для подальшого узгодження заступниками директора та директором. Після візування та узгодження даного положення щодо виділення нової функції, яка відповідає за організація та проведення заходів, спрямованих на удосконалення існуючого стану ринку праці молоді, проводиться ознайомлення інститутів національного рівня та регіонального.

Висновки. Запропоноване організаційно-методичне забезпечення державного регулювання та аналізу стану ринку праці молоді на засадах моніторингу, характеризує даний процес як циклічний. Для більш функціонального та ефективного використання запропонованої методики слід визначити періодичність проведення перегляду індикаторів та факторів впливу для удосконалення існуючих методик оцінки стану ринку праці молоді.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мазурок П. Методологічні та інституціональні основи визначення інфраструктури ринку праці України // Регіональна економіка. – 2005. – №1. – С. 51–56.
2. Волкова О.В. Соціально-економічні детермінанти ринку праці України: монографія / О. В. Волкова. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 376 с.
3. Лісогор Л. С. Трансформація ринку праці: можливості реалізації інноваційних змін в сучасних умовах / Л. С. Лісогор // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 11. – С. 177–183.
4. Александров Г. А. Антикризисное управление: теория, практика,

інфраструктура [Текст] / Г. А. Александров. – Москва : БЕК, 2007. – 544 с.

5. Тарасевич А. П. Теоретичні аспекти визначення сутності моніторингу в сучасних умовах господарювання [Текст] / А. П. Тарасевич. // Стратегія економічного розвитку харчової промисловості та забезпечення продовольчої безпеки країни : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 29–31 жовтня 2012 р. – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 116–118.

6. Сардак О. В. Управління персонал-маркетингом: ідеогенез, інструментарій, синергія: монографія / О. В. Сардак. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 664 с.

7. Шаульська Л. В. Реалізація потенціалу конкурентоспроможності фахівця в умовах кризового стану ринку праці / Л. В. Шаульська // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. – 2014. – № 2. – С. 97–101.

8. Маршавін Ю. М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу: монографія. – К. : Альтерпрес, 2011. – 396 с.

9. Ведерніков М. Д. Нові підходи до створення ефективного механізму оплати праці спеціалістів / М. Д. Ведерніков, О. А. Гарват // Регіональні перспективи. – 2002. – № 3–4. – С. 205–207.

10. Харківський обласний центр зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/doccatalog/list>

11. Головне управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/diialnist-holovnoho-upravlinnia>